

Tako lahko na primer s primerjavo letalskih posnetkov dveh ali večih zaporednih snemanj opazujemo spremembe poseljenosti, rabe tal, ponekod pa tudi spremembe rečnega omrežja.

Posebej zanimiva je primerjava stanja pred izjemnimi dogodki, kot je bil lanskoletni aprilski potres v Posočju. Za lažjo primerjavo je dobro, da pri ponovnem fotografiranju poiščemo stojišče in izrez predhodnega posnetka, zato je najbolje, da posnetek vzamemo s seboj na teren (slika 2).

S fotoaparatom ali videokamero, ki omogoča intervalno snemanje, lahko dokumentiramo tudi pojave večje dinamike, na katere se, v nasprotju s potresi, lahko vnaprej pripravimo, na primer: naraščanje gladine vode v rečni strugi ob močnejšem deževju ali prehod vremenske fronte in s tem povezane spremembe v atmosferi (tipi oblakov). Če pa za primerjavo dodamo še posnetke meteorološkega satelita za isto obdobje, bo uporabnost posnetkov še večja.

Zelo zanimive so lahko stare fotografije. S projekcijo nekaj zaporednih posnetkov na platno, ki ga prekrijemo s prosojno folijo, lahko med uro nastaja zemljevid, ki prikazuje širjenje naselja ali nekatere naravne procese, kot to prikazujeta posnetka območja med Krnskimi jezerom in vrhom Krna (slika 3).

Če nimamo fotografij, se lahko na teren napotimo tudi po sledih starih slikarjev, ki so upodabljali pokrajino, čeprav je verodostojnost tovrstnega zapisa seveda manjša.

DOGODKI

PETDESETLETNICA GEOGRAFSKEGA INŠTITUTA ANTONA MELIKA ZRC SAZU Drago Perko

Geografski inštitut je 6. novembra 1948 ustanovila Slovenska akademija znanosti in umetnosti, z raziskovalnim delom pa je začel že dve leti prej. Leta 1976 je dobil ime po akademiku dr. Antonu Meliku (1890–1966), pobudniku ustanovitve inštituta in največjem slovenskem geografu, ki je inštitut vodil do leta 1966. Sledili so mu akademik dr. Ivan Rakovec do leta 1967, akademik dr. Svetozar Ilesič do leta 1981, akademik dr. Ivan Gams do leta 1983, dr. Milan Šiferer do leta 1987, dr. Drago Meze do leta 1992 in Milan Natek do leta 1994. Od takrat inštitut vodi predstojnik dr. Drago Perko.

Do leta 1992 so se raziskovalci ukvarjali predvsem s preučevanjem ledenikov, ledeniškega in rečnega preoblikovanja površja, poplavnih območij, naravnih nesreč in hribovskih kmetij v Sloveniji, potem pa z regionalno geografijo Slovenije.

Leta 1993 se je začelo projektno financiranje raziskovanja v Sloveniji, zato se je delo na inštitutu razdelilo na projekte in naloge. Od takrat je večina inštitutskega dela namenjenega raziskovanju Slovenije in njenih pokrajin ter pripravi temeljnih geografskih knjig o Sloveniji kot državi in Sloveniji kot delu sveta.

Od leta 1994 ima inštitut pet raziskovalnih enot: Oddelek za geoeкологиijo, Oddelek za regionalno geografijo, Oddelek za naravne nesreče, Oddelek za geografski informacijski sistem in Oddelek za tematsko kartografijo, poleg njih pa še knjižnico, kartografsko zbirko ter znanstvene zbirke Slovenske pokrajine, Slovenska naselja, Naravne nesreče v Sloveniji, Hribovske kmetije v Sloveniji in Slovenski ledeniki. Tega leta je Republiški štab za civilno zaščito Republike Slovenije ob svetovnem dnevu civilne zaščite inštitutu podelil Plaketo civilne zaščite kot priznanje za dolgoletno delo in izjemne dosežke in prispevke pri zaščiti in reševanju ljudi ter materialnih in drugih dobrin.

Od leta 1995 je na inštitutu sedež Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije, ki je že dokončala standardizacijo uradnih imen držav v slovenskem jeziku, trenutno pa pripravlja standardizacijo uradnih imen vseh naselij v Sloveniji.

Na inštitutu je ob koncu leta 1998 delalo enajst raziskovalcev in dve kartografki. Raziskovalci so v zadnjih desetih letih predstavili skoraj 200 referatov, njihova bibliografija se je povečala za več kot 600 enot, ob tem pa so si pridobili štiri magistrske in štiri doktorske nazive. Pogodbeno je z inštitutom vezanih še pet stalnih in približno štirideset občasnih sodelavcev.

Slavnostno prireditev ob petdesetletnici Geografskega inštituta Antona Melika sta vodila najmlajša člana inštituta Mimi Urbanc in Franci Petek (foto: Marko Zaplatil).

Raziskovalci so rezultate projektov in nalog objavili v številnih znanstvenih in strokovnih, pa tudi poljudnoznanstvenih publikacijah, saj bi znanost radi približali širšemu krogu ljudi. Dve publikaciji izdaja tudi inštitut. To sta sta znanstvena revija Geografski zbornik (*Acta geographica*), ki jo ureja dr. Milan Orožen Adamič in izhaja enkrat letno v angleškem in slovenskem jeziku v tiskani obliki in na Internetu (<http://www.zrc-sazu.si/www/gi/geo-s.htm>), ter znanstvena knjižna zbirka Geografija Slovenije, ki jo ureja dr. Drago Perko in bo izhajala enkrat ali dvakrat na leto. Prva številka zbirke je posvečena prav petdesetletnici inštituta in njegovemu razvoju.

Leta 1998 je na inštitutu potekalo pet večjih projektov:

- temeljni raziskovalni projekt Geografska mikrorregionalizacija Slovenije (nosilec dr. Drago Perko),
- temeljni raziskovalni projekt Vrednotenje rabe tal z vidika naravnih in družbenih razmer (nosilec dr. Matej Gabrovce),
- raziskovalni projekt naravne in kulturne dediščine Triglavski ledenik in ledenik pod Skuto (nosilec dr. Milan Orožen Adamič), ki je najstrejši stalni geografski projekt v Sloveniji, in
- ciljni raziskovalni projekt Kulturne pokrajine v Sloveniji (nosilec dr. Drago Perko).

Najpomembnejša dela, ki so jih sodelavci inštituta ter inštitut sam ali v sodelovanju z drugimi inštitucijami in posamezniki pripravili v zadnjem desetletju, so:

- Veliki družinski atlas sveta leta 1992,
- Države sveta 1993 leta 1993,
- knjiga in zgoščenska Krajevni leksikon Slovenije leta 1995,
- Veliki družinski atlas sveta leta 1992,
- multimedijski predstavitev Slovenije Kulturatlas Evropa – Slowenien za nemško govorno območje leta 1996,
- Priročni krajevni leksikon Slovenije leta 1996,
- regionalnogeografska monografije Slovenije Slovenija – pokrajine in ljudje leta 1998,
- knjiga Slovenske občine leta 1998,
- poljudnoznanstveni film Pokrajine v Sloveniji leta 1998,
- Geografski atlas za osnovne šole leta 1998 in
- prvi nacionalni atlas Slovenije Geografski atlas Slovenije leta 1998.

Raziskovalci inštituta so dejavni tudi kot uredniki in člani uredniških odborov številnih knjig in revij, v različnih komisijah državnih organov, pri Gibanju znanost mladini, kot mentorji podiplomskih mladih raziskovalcev, srednješolcev in osnovnošolcev, v Zvezi geografskih društev Slovenije in Ljubljanskem geografskem društvu ter drugod.

Predsednica Zveze geografskih društev Slovenije dr. Metka Špes je Milanu Natku podelila Zlato plaketo ZGDS (foto: Marko Zaplatil).

Ali so se dr. Jurij Kunaver, dr. Franc Lovrenčak in akademik dr. Ivan Gams (od leve proti desni) pogovarjali o fizični geografiji (foto: Marko Zaplatil)?

Dr. Drago Perko, predstojnik Geografskega inštituta Antona Melika, je v imenu inštituta iz rok direktorja Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Ota Lutharja prejel priznanje Dobri gospodar ali »Zlati prašiček« (foto: Marko Zaplatil).

V pogovor so se zapletli (od leve proti desni) dr. Milan Sifrer, dr. Vladimir Klemenčič, Milan Natek, dr. Mirko Pak in dr. Drago Meze; levo zadaj je Aleš Smrekar, eden od novinarjev, ki je svečanost izkoristil za radijske intervjuje z nekaterimi geografi (foto: Marko Zaplatil).

Uradni del slovesnosti je sklenil predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. France Bernik (foto: Marko Zaplatil).

Udeležence svečanosti je razveselila tudi velika torta s Slovenijo in znakom ZRC SAZU, ki predstavlja božično rojstvo (foto: Marko Zaplatil).

Za inštitut je izjemnega pomena mednarodno sodelovanje, ki je najbolj razvito z Avstrijo, Nemčijo, Japonsko, Italijo in Hrvaško. Žal pa zaradi stalnega pomikanja sredstev število stikov usiha. Tu pa smo že prišli k inštitutskim problemom: projekti z Ministrstva za znanost in tehnologijo pokrivajo komaj tretjino temeljnih inštitutskih potreb, od treh mladih raziskovalcev omenjeno ministrstvo financira samo enega, knjižnica in kartografska zbirka sta v veliki prostorski stiski, denarja je premalo na vseh področjih. Vendar zapis ob petdesetletnici inštituta ni namenjen problemom ampak predvsem dosežkom inštituta.

Inštitut je svojo petdesetletnico praznoval konec oktobra 1998 v stekleni dvorani hotela Slon skupaj s številnimi povabljenici, večinoma kolegi geografi in predstavniki ustanov, s katerimi inštitut največ sodeluje. V okviru uradnega dela sporeda, ki sta ga vodila Mimi Urbanc in Franci Petek, najmlajša člana inštituta, je Zveza geografskih društev Slovenije inštitutu podelila Zlato plaketo. Zlato plaketo je za svoje delo prejel tudi najstarejši član inštituta Milan Natek. Zlato plaketo ZGDS se podeljuje posameznikom in ustanovam »za življenjsko delo ali večdesetletno delo na področju geografije in v najrazličnejših telesih ZGDS ter za vidne in priznane dosežke na področju znanstvenoraziskovalnega, vzgojno-izobraževalnega in aplikativnega dela«. Direktor ZRC SAZU dr. Oto Luthar je inštitutu podelil nagrado Dobri gospodar za leto 1997. Inštitut

za geografijo in Oddelek za geografijo Filozofske fakultete ter založbi Mladinska knjiga in DZS so slavljena obdarovali z dragocenimi in domiselnimi darili. Uradni del slovesnosti je s čustvenim govorom sklenil dr. France Bernik, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Več zanimivosti o Geografskem inštitutu Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti lahko najdete na inštitutskih domačih straneh na Internetu: (<http://www.zrc-sazu.si/www/gi/geo-s.htm>).

DR. DRAGO PERKO IN DR. MILAN OROŽEN ADAMIČ PREJELA NAGRADO ZLATI ZNAK Mimi Urbanc

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti podeljuje zlate znake za pomembne znanstvene dosežke v zadnjih treh letih. V letu 1998 se je prvič zgodilo, da je prišel zlati znak tudi v geografske roke. Prejela sta ga namreč dr. Drago Perko in dr. Milan Orožen Adamič. Poleg njiju sta zlati znak dobila še filozof dr. Aleš Erjavec za raziskovalne dosežke na področju filozofske estetike in zgodovinarica dr. Petra Svoltjšak za najodmevnejši doktorat.

Dr. Drago Perko in dr. Milan Orožen Adamič prejmeta nagrado Zlati znak ZRC iz rok dr. Borisa A. Novaka (foto: Marko Zaplatil).